

Τα ΤΕΙ Ηπείρου για την Μουργκάννα

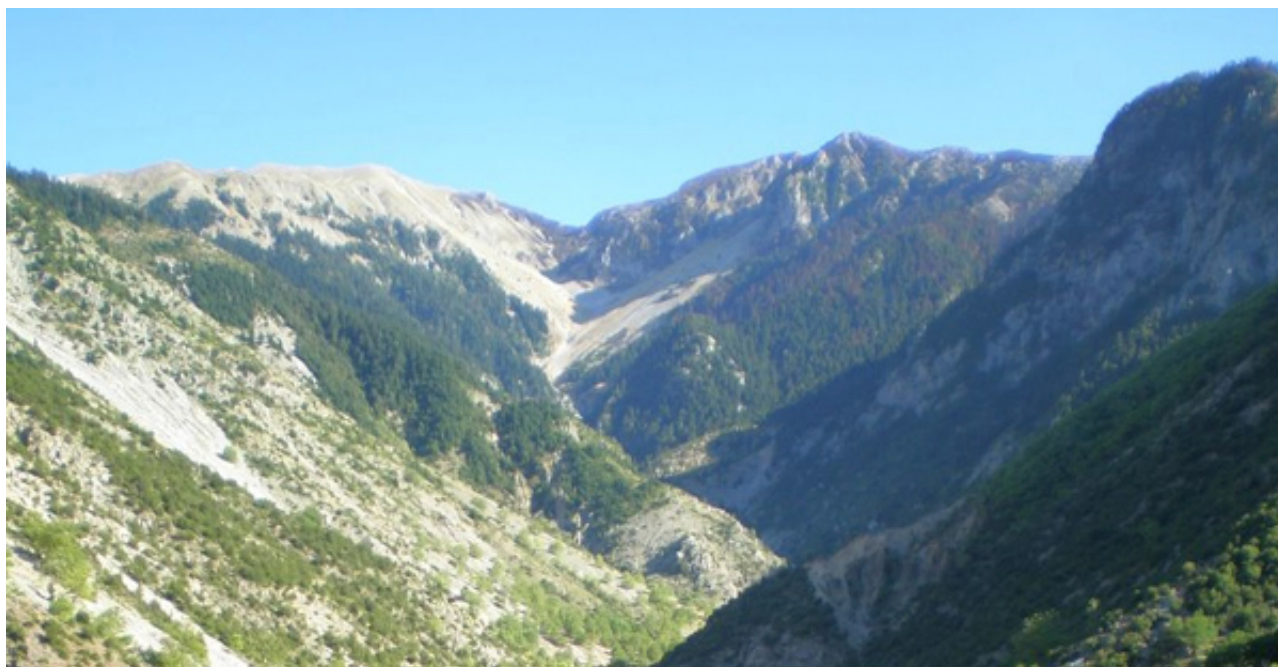

Βιωματικές αφηγήσεις από τη σύγχρονη ιστορία της Μουργκάννας

Κοιτώντας τη στο χάρτη, η Μουργκάννα ή, πιο επίσημα, τα όρη του Τσαμαντά, μοιάζει σαν μια πέτρινη γλώσσα χωμένη βαθιά στο αλβανικό έδαφος... Μια χαρτογραφική «ανορθογραφία», για την ύπαρξη της οποίας έριξε όλο της το βάρος η ιστορία, σε μιαν εποχή που τα σύνορα χαράζονταν ανάλογα με τα διπλωματικά καπρίτσια και πολύ λιγότερο σύμφωνα με τις επιθυμίες των λαών. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή...Στιγμιότυπο από την ξενάγηση στην ιστορία της περιοχής: διακρίνονται στο κέντρο ο φιλόλογος Θ. Σιόρογκας και ο καθηγητής του ΤΕΙ Ηπείρου Γ. Μάνος. Στο βάθος η οροσειρά. Επίκεντρο της επίσκεψης τα χωριά Λιας, Τσαμαντάς και Πόβλα (Αμπελώνας) που βρίσκονται γαντζωμένα στην πλαγιά του βουνού. Είναι τρεις από τους 16 οικισμούς που αποτελούν τα χωριά της Μουργκάννας, με παράδοση αγροτικών εξεγέρσεων το 19ο αιώνα

Η πρόσκληση του ΤΕΙ Ηπείρου για μια συνάντηση με θεματικό άξονα «Βιωματικές αφηγήσεις από τη σύγχρονη ιστορία της Μουργκάννας» φάνταζε δελεαστική, καθώς συνδύαζε μια από πρώτο χέρι βιωματική προσέγγιση σε πτυχές της σύγχρονης ιστορίας με μια περιήγηση στον ίδιο εκείνο τόπο που αισθάνθηκε βαρύ το αποτύπωμά της πάνω του...

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις αρχές Ιουλίου, υπό την εποπτεία του καθηγητή του ΤΕΙ Ηπείρου Γεωργίου Μάνου και τη συνεργασία του επίκουρου καθηγητή Ηλία Σκουλίδα και συμμετείχαν ιστορικοί, πολιτικοί επιστήμονες, κοινωνικοί ανθρωπολόγοι κ.ά. Επίκεντρο της επίσκεψης τα χωριά Λιας, Τσαμαντάς και Πόβλα (Αμπελώνας) που βρίσκονται γαντζωμένα στην πλαγιά του βουνού. Είναι τρεις από τους 16 οικισμούς που αποτελούν τα χωριά της Μουργκάννας, με παράδοση αγροτικών εξεγέρσεων το 19ο αιώνα, κάποια από αυτά «μικρές Μόσχες» κατά το παρελθόν, αλλά και θέατρο αιματηρότατων συγκρούσεων στη διάρκεια της Κατοχής και, κυρίως, του Εμφυλίου -γι' αυτό το βουνό έχει αποκληθεί και «δεύτερος Γράμμος».

Βιωματικές αφηγήσεις από τη σύγχρονη ιστορία της Μουργκάνας

Με άξονα μαρτυρίες κατοίκων των χωριών, υπήρξε μια πρώτη προσέγγιση για την ανασυγκρότηση και αφήγηση της μνήμης στην ευρύτερη περιοχή της Μουργκάνας, κυρίως σε θέματα που αφορούσαν την ιστορική διαδρομή της κατά τη δεκαετία του 1940, αλλά και την εμπειρία ενός «τόπου συνόρων». Πολύτιμοι συνοδοιπόροι σε αυτήν την περιήγηση νομαρχιακός σύμβουλος της Ν.Α. Θεσπρωτίας Κωνσταντίνος Μάνος, καθώς και ο φιλόλογος Θωμάς Σιόρογκας.

Οικοτουρισμός: μια προοπτική για την περιοχή Μουργκάνας

Τα χωριά της περιοχής, χωρίς να είναι πια ερειπωμένα (αφού αυτές, οι ορατές πληγές του 20ού αιώνα έχουν πλέον επουλωθεί), παραμένουν, στο μεγαλύτερο μέρος τους, ερημωμένα και μόνο τον Αύγουστο, όπως και στο μεγαλύτερο κομμάτι της «άλλης Ελλάδας», της ορεινής, συγκεντρώνουν στα καφενεία και τις πλατείες τους παιδιά και νέους που επισκέπτονται τα «πάτρια». Γιατί η έλλειψη κατοίκων είναι το οξύτερο πρόβλημα που κληροδότησε η ιστορία στην περιοχή. «Τόσα χρόνια που είμαι εδώ, έχω κάμει μονάχα τρεις γάμους», μας είπε χαρακτηριστικά ο ιερέας που φροντίζει το μοναστήρι του Αγίου Αθανασίου, λίγο έξω από το χωριό Βαβούρι. Ο Ξενώνας Λιά λειτουργεί όλο τον χρόνο προσφέροντας εξαιρετική φιλοξενία («όλο το χρόνο, και με τις ίδιες τιμές ακόμη και τα Χριστούγεννα», όπως λέει), στηρίζει τις προσδοκίες για το εγχείρημά της κυρίως στους ορειβάτες και τους κυνηγούς που επισκέπτονται το βουνό.

Ως «βάση» για την περιήγησή μας στην περιοχή της Μουργκάνας χρησίμευσε ο Ξενώνας που λειτουργεί όλο το χρόνο στο Λια (τηλ.26640-41602 και 26640-41602, liasinn@yahoo.gr), ένας από τους ελάχιστους στην περιοχή. Μια νέα κοπέλα, η Λίτσα Ντάφλου-Δέτσικα, πήρε τη μεγάλη απόφαση και εγκατέλειψε την Αθήνα, προκειμένου να δοκιμάσει τις δυνάμεις της αναλαμβάνοντας τη διαχείρισή του. Προσφέροντας εξαιρετική φιλοξενία («όλο το χρόνο, και με τις ίδιες τιμές ακόμη και τα Χριστούγεννα», όπως λέει), στηρίζει τις προσδοκίες για το εγχείρημά της κυρίως στους ορειβάτες και τους κυνηγούς που επισκέπτονται το βουνό.

Μολονότι αυτοί οι τελευταίοι πολύ δύσκολα θα εντάσσονταν στην κατηγορία του οικοτουρισμού, φαίνεται πως η δημιουργία υποδομών για την προσέλκυση ορισμένων μορφών εναλλακτικού τουρισμού αποτελεί μονόδρομο για την επιβίωση των χωριών της περιοχής. Η «πρώτη ύλη» για κάτι τέτοιο δεν λείπει: το βουνό το ίδιο, πρώτα απ' όλα, που με τις κορυφές του που φτάνουν τα 1806 μ., αλλά και την ιστορία του, αναμφίβολα θα αποτελούσε πόλο έλξης για πολλούς οικο-τουρίστες. Άλλωστε, περπατώντας στα μονοπάτια του, οι μυρωδιές από τα δεκάδες αρωματικά φυτά και τσάγια σε πιάνουν απ' τη μύτη, ενώ ο επισκέπτης δεν θα πρέπει να εκπλαγεί αντικρίζοντας τα δεκάδες γελάδια που το καλοκαίρι βόσκουν ελεύθερα στις πλαγιές του. Το βουνό αποτελεί (όπως και στο παρελθόν) ένα ανεκτίμητο οικολογικό κεφάλαιο, που με τον κατάλληλο σχεδιασμό θα μπορούσε να δώσει ζωή ακόμη και σε παραγωγικές/μεταποιητικές δραστηριότητες. Άλλωστε το χωριό Πόβλα πήρε το σημερινό του όνομα χάρη στους καλούς αμπελώνες της περιοχής και το ονομαστό σε όλη τη Θεσπρωτία κρασί τους.

Κατηφορίζοντας, οι ιστορικές μονές, τα πέτρινα γεφύρια, τα φαράγγια, όλα τόποι μοναδικής ομορφιάς, πριν από λίγα χρόνια (αλλά και σήμερα μερικές φορές) περάσματα των μεταναστών από την Αλβανία, μπορούν εύκολα να αποτελέσουν ελκυστικές πεζοπορικές διαδρομές, αρκεί τα παλιά μονοπάτια που συνέδεαν τα χωριά να καθαριστούν και να σημανθούν. Άλλωστε, το οδικό δίκτυο της περιοχής είναι εξαιρετικό (περισσότερο απ' όσο θα όφειλε, ίσως...), εξισορροπώντας με τον τρόπο αυτό την απόσταση των χωριών της Μουργκάνας από τα αστικά κέντρα.

Καρφωμένα στα ελληνοαλβανικά σύνορα, όριο και γεφύρι μαζί, τα 16 χωριά επουλώνουν τις πληγές της ιστορίας μέσα στη σιωπή... Όχι μονάχα τη σιωπή που παράγει η μνήμη του τραύματος που δεν μπορεί να παραδοθεί στη λήθη αλλά και τη σιωπή των γηρατειών, που απελπισμένα αναζητούν ν' αφουγκραστούν νεανικές φωνές που θα δώσουν το μήνυμα πως ο τόπος τους μπορεί να ξαναγεννηθεί...